

บทที่ 4

สภาพเศรษฐกิจ สังคม ความรู้และทัศนคติ และการจัดการดินและน้ำของเกษตรกร

การศึกษาเรื่องระดับการอุดหนุนการทำเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูงที่เกษตรกรยอมรับได้ในอำเภอแม่วาง และจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ได้ศึกษาสภาพเศรษฐกิจ สังคม ความรู้และทัศนคติ และการจัดการดินและน้ำ ผลการศึกษาประกอบด้วยส่วนต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
2. ลักษณะการถือครองที่ดินและการเพาะปลูก
3. การจัดการดินและน้ำของเกษตรกร
4. ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติของเกษตรกรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.1 สภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ก. ครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

จากการศึกษาพบว่าครัวเรือนของเกษตรกรตัวอย่างมีการกระจายของครัวเรือนใน 3 หมู่บ้าน โดยครัวเรือนส่วนใหญ่ ร้อยละ 50.8 อาศัยอยู่ในบ้านขุนป้วย อำเภอจอมทอง รองลงมา ร้อยละ 24.8 อาศัยอยู่ในบ้านห้วยข้าวลิบ อำเภอแม่วาง และร้อยละ 24.4 อาศัยอยู่ในบ้านเมืองาง อำเภอจอมทอง ดังตาราง 4.1

ตาราง 4.1 จำนวน และร้อยละของครัวเรือนเกษตรกรตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	จำนวน	ร้อยละ
ขุนป้วย	100	50.8
เมืองาง	48	24.4
ห้วยข้าวลิบ	49	24.8
รวม	197	100.0

ข. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรตัวอย่าง

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของเกษตรกรตัวอย่างได้ศึกษาครอบคลุมในประเด็น เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพหลัก อาชีพรอง จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 79.20 เป็นเพศชาย และร้อยละ 20.8 เป็นเพศหญิง ในด้านศาสนา พบว่าเกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 76.7 นับถือศาสนาคริสต์ รองลงมาร้อยละ 21.8 นับถือศาสนาพุทธ มีเพียงร้อยละ 1.5 นับถือผี สำหรับระดับการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.5 ไม่ได้ศึกษา รองลงมาร้อยละ 18.8 สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 9.1 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 4.6 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และร้อยละ 4.1 ประถมศึกษา ตอนต้นในด้านอาชีพหลักพบว่า เกษตรกรตัวอย่าง ร้อยละ 42.1 มีอาชีพหลักคือทำนา ร้อยละ 40.6 มีอาชีพหลักคือทำสวนผัก และร้อยละ 21.8 ทำไร่และทำนาคอควบคู่กันไป ส่วนอาชีพรองนั้นพบว่า เกษตรกรตัวอย่าง ร้อยละ 39.1 รับจ้างนอกภาคเกษตร รองลงมาร้อยละ 18.3 ทำไร่ ร้อยละ 12.2 ทำสวนผัก และร้อยละ 11.2 รับจ้างในภาคเกษตร

ในด้านแรงงานนั้น พบว่า ครัวเรือนร้อยละ 39.6 มีสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัย แรงงานที่เป็นเพศชายจำนวน 2 คน รองลงมาร้อยละ 21.8 มีสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่ เป็นเพศชายจำนวน 3 คน ส่วนเพศหญิงนั้นพบว่า ร้อยละ 42.1 มีสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงาน ที่เป็นเพศหญิง จำนวน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 25.9 จำนวน 1 คน และร้อยละ 20.8 มีสมาชิก ครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่เป็นเพศหญิง จำนวน 3 คน รายละเอียดดังตาราง 4.2

ตาราง 4.2 จำนวน และร้อยละของครัวเรือนจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของเกษตรกรตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	156	79.2
หญิง	41	20.8
รวม	197	100.0
ศาสนา		
ศาสนาคริสต์	151	76.7
นับถือผี	3	1.5
พุทธ	43	21.8
รวม	197	100.0

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาตอนต้น	8	4.1
ประถมศึกษาตอนปลาย	37	18.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	18	9.1
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	9	4.6
ไม่ได้ศึกษา	125	63.5
รวม	197	100.0
อาชีพหลักของเกษตรกร		
ทำไร่	2	1
ทำนา	83	42.1
ทำไร่และทำนา	43	21.8
ทำสวนผลไม้	3	1.5
ทำสวนผัก	80	40.6
รับจ้างในภาคเกษตร	13	6.6
รับจ้างนอกภาคเกษตร	15	7.6
เลี้ยงสัตว์	1	0.5
ค้าขาย	1	0.5
รวม	197	100.0

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพรองของเกษตรกร		
ทำไร่	36	18.3
ทำนา	13	6.6
ทำไร่และทำนา	12	6.0
ทำสวนผลไม้	1	0.5
ทำสวนผัก	24	12.2
รับจ้างในภาคเกษตร	22	11.2
รับจ้างนอกภาคเกษตร	77	39.1
เลี้ยงสัตว์	7	3.6
ค้าขาย	5	2.5
รวม	197	100.0
สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่เป็นเพศชาย		
ไม่มีสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่เป็นเพศชาย	7	3.6
จำนวน 1 คน	41	20.8
จำนวน 2 คน	78	39.6
จำนวน 3 คน	43	21.8
จำนวน 4 คน	20	10.2
จำนวน 5 คน	6	3.0
จำนวน 6 คน	1	0.5
จำนวน 8 คน	1	0.5
รวม	197	100.0

ตาราง 4.2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
สมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่เป็นเพศหญิง		
ไม่มีสมาชิกครัวเรือนที่อยู่ในวัยแรงงานที่เป็นเพศหญิง	7	3.6
จำนวน 1 คน	51	25.9
จำนวน 2 คน	83	42.1
จำนวน 3 คน	41	20.8
จำนวน 4 คน	8	4.1
จำนวน 5 คน	6	3.0
จำนวน 6 คน	1	0.5
รวม	197	100.0

4.2 ลักษณะการถือครองที่ดิน และการเพาะปลูก

ก. ลักษณะการถือครองที่ดิน

ส่วนการถือครองที่ดินพบว่า ครัวเรือนส่วนใหญ่ร้อยละ 81.7 ถือครองที่ดินจำนวน 1-10 ไร่ ร้อยละ 18.0 ถือครองที่ดินจำนวน 11 – 20 ไร่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.4 เป็นที่ดินของตนเอง ในส่วนกรรมสิทธิ์นั้นพบว่า ร้อยละ 81.7 ไม่มีเอกสารสิทธิในการถือครองที่ดิน มีเพียงร้อยละ 10.2 ที่มีโฉนดที่ดิน ดังตาราง 4.3

ตาราง 4.3 ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรตัวอย่าง

การถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
1-10 ไร่	161	81.7
11 – 20 ไร่	35	18
21 – 30 ไร่	1	0.5
รวม	197	100.0

ตาราง 4.3 (ต่อ)

ลักษณะการถือครองที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ที่ดินของตนเอง	186	98.4
ที่เช่า	11	2.6
รวม	197	100
เอกสารสิทธิในการถือครองที่ดิน		
โฉนด	20	10.2
นส.3 ก	5	2.5
นส.3	5	2.5
สทก.	6	3.1
ไม่มี	161	81.7
รวม	197	100

ข. พื้นที่ในการเพาะปลูก

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 62.9 มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 1-5 ไร่ รองลงมาร้อยละ 28.6 มีพื้นที่ในการเพาะปลูกที่ไม่แน่นอน ร้อยละ 4.0 มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 4.0 ไร่ - 10 ไร่ ร้อยละ 3.5 มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 15 - 20 ไร่ มีเพียงร้อยละ 1.0 มีพื้นที่เพาะปลูกน้อยกว่า 1 ไร่ ดังตาราง 4.4

ตาราง 4.4 แสดงพื้นที่เพาะปลูก

พื้นที่เพาะปลูก	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ไร่	2	1.0
1 - 5 ไร่	124	62.9
5 - 10 ไร่	8	4.0
15 - 20 ไร่	7	3.5
ไม่แน่นอน	56	28.6
รวม	197	100.0

ค. ชนิดของพืชที่ปลูก

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.3 ใช้พื้นที่ในการปลูกพืชผัก รองลงมาร้อยละ 41.1 ใช้พื้นที่ในการปลูกข้าว และร้อยละ 6.1 ใช้พื้นที่ในการปลูกไม้ดอก ดังตาราง 4.5

ตาราง 4.5 ชนิดของพืชที่ปลูก

ชนิดของพืช	จำนวน	ร้อยละ
ข้าว	81	41.1
ผัก	104	51.3
ไม้ดอก	12	6.1
รวม	197	100.0

4.3 การจัดการดิน และน้ำของเกษตรกร

4.3.1 การจัดการดินของเกษตรกร

ก. คุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 27.4 มีความเห็นว่าคุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาบางส่วนยังดี และบางส่วนเลวลง ร้อยละ 25.9 ไม่มีความเห็นในเรื่องคุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา ร้อยละ 18.8 เห็นว่าคุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาเลวลง ร้อยละ 16.8 เห็นว่าคุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาคงเดิม และร้อยละ 11.2 เห็นว่าคุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมาดีขึ้น ดังตาราง 4.6

ตาราง 4.6 คุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา

คุณภาพทรัพยากรดินในระยะเวลา 5 ปีที่ผ่านมา	จำนวน	ร้อยละ
คงเดิม	33	16.8
ดีขึ้น	22	11.2
บางส่วนดีบางส่วนเลว	54	27.4
ไม่ทราบ	51	25.9
เลวลง	37	18.8
รวม	197	100.0

ข. การประสบปัญหาคุณภาพดินในพื้นที่ในระยะเวลา 5 ปี

จากการศึกษาพบว่าร้อยละ 62.9 ไม่พบปัญหาคุณภาพดินในพื้นที่ในระยะเวลา 5 ปี และร้อยละ 37.1 พบปัญหาคุณภาพดินที่พบในพื้นที่ในระยะเวลา 5 ปี ดังตาราง 4.7

ตาราง 4.7 การประสบปัญหาคุณภาพดินในพื้นที่ในระยะเวลา 5 ปี

ปัญหาคุณภาพดินในพื้นที่ในระยะเวลา 5 ปี	จำนวน	ร้อยละ
ไม่พบปัญหาคุณภาพดิน	124	62.9
พบปัญหาคุณภาพดิน	73	37.1
รวม	197	100.0

ค. ปัญหาคุณภาพดินที่พบ

การศึกษาปัญหาคุณภาพดินที่พบจากผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าพบปัญหาคุณภาพดินทั้งหมด 73 ราย พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 31.5 ระบุว่าดินแข็ง ผลผลิตลดลง ร้อยละ 16.4 ระบุว่าพบปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ร้อยละ 15.1 ระบุว่าพบปัญหาดินเป็นกรด ร้อยละ 9.6 ระบุว่าพบปัญหาดินเสื่อมสภาพ ร้อยละ 6.9 ระบุว่าพบปัญหาค่า pH 4-5 ร้อยละ 5.5 ระบุว่าพบปัญหาดินน้อยลงแต่ดินทรายเพิ่มขึ้น ร้อยละ 4.1 ระบุว่าพบปัญหาเชื้อโรคในดิน ร้อยละ 2.7 ระบุว่าพบปัญหาผลผลิตลดลง และผักเป็นโรค และร้อยละ 1.4 ระบุว่าพบปัญหาดินพังทลาย แปลงพื้นที่ลาดชัน ทำให้ดินหาย หน้ำมากขึ้น ตลอดจนอุณหภูมิดินลดลง ดังตาราง 4.8

ตาราง 4.8 ปัญหาคุณภาพดินที่พบ

ปัญหาคุณภาพดินที่พบ	จำนวน	ร้อยละ
ดินเป็นกรด	11	15.1
ค่า pH 4-5	5	6.9
เชื้อโรครในดิน	3	4.1
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	12	16.4
ดินแข็ง ผลผลิตลดลง	23	31.5
ดินน้อยลงแต่ดินทรายเพิ่มขึ้น	4	5.5
ดินพังทลาย	1	1.4
ดินเสื่อมสภาพ	7	9.6
แปลงพื้นที่ลาดชัน ทำให้ดินหาย	1	1.4
ผลผลิตลดลง	2	2.7
ผักเป็นโรค	2	2.7
หญ้ามากขึ้น	1	1.4
อุณหภูมิดินลดลง	1	1.4
รวม	73	100

ง. ผลกระทบจากปัญหาคุณภาพของดินที่มีต่อการผลิตพืช

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 51.0 ระบุว่าไม่มีผลกระทบจากปัญหาคุณภาพของดินที่มีต่อการผลิตพืช และร้อยละ 49.0 มีผลกระทบจากปัญหาคุณภาพของดินที่มีต่อการผลิตพืช ดังตาราง 4.9

ตาราง 4.9 ผลกระทบจากปัญหาคุณภาพของดินที่มีต่อการผลิตพืช

ผลกระทบจากปัญหาคุณภาพของดินที่มีต่อการผลิตพืช	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีผลกระทบ	100	51.0
มีผลกระทบต่อการผลิตพืช	97	49.0
รวม	197	100.0

จ. ปัญหาคุณภาพของดินมีผลกระทบต่อการผลิตพืช

จากการศึกษากรณีศึกษาที่ปัญหาคุณภาพของดินมีผลกระทบต่อการผลิตพืช พบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 40.7 ระบุว่าปริมาณผลผลิตฝักลดลง 20% รองลงมา ร้อยละ 33.3 ระบุว่าคุณภาพผลผลิตลดลง 20-30% ร้อยละ 7.4 ระบุว่า ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 20% ร้อยละ 3.7 ระบุว่าปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 10%, 30% และ 60% ปริมาณผลผลิตฝักลดลง 50% และผลผลิตทุกชนิดลดลงจากเดิม ดังตาราง 4.10

ตาราง 4.10 ชนิดพืช และปริมาณที่ลดลงจากปัญหาคุณภาพของดิน โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์

ชนิดพืชและปริมาณที่ลดลงโดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์	จำนวน	ร้อยละ
ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 10%	1	3.7
ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 20%	2	7.4
ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 30%	1	3.7
ปริมาณผลผลิตข้าวลดลง 60%	1	3.7
ปริมาณผลผลิตฝักลดลง 20%	11	40.7
ปริมาณผลผลิตฝักลดลง 50%	1	3.7
ปริมาณผลผลิตทุกชนิดลดลงจากเดิม	1	3.7
คุณภาพผลผลิตลดลง 20-30%	9	33.3
รวม	27	100.0

จ. ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

จากการศึกษาพบว่าปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ร้อยละ 89.8 ไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ร้อยละ 10.2 พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ดังตาราง 4.11

ตาราง 4.11 การพบปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่

การพบปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่พบปัญหา	177	89.8
พบปัญหา	20	10.2
รวม	197	100.0

ข. ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่พบ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างพบปัญหาการชะล้างพังทลายของดินจำนวน 20 ราย โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 40.0 พบปัญหาดินถล่มพังทลาย รองลงมาร้อยละ 20.0 พบปัญหาตะกอนไหลสู่น้ำและหน้าดินถูกชะล้าง ร้อยละ 15.0 พบปัญหาทรุดตามคลองส่งน้ำและร้อยละ 5.0 พบปัญหาดินแตก ดังตาราง 4.12

ตาราง 4.12 ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่พบ

ปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	จำนวน	ร้อยละ
ดินแตก	1	5.0
ดินถล่มพังทลาย	8	40.0
ตะกอนไหลสู่น้ำ	4	20.0
ทรุดตามคลองส่งน้ำ	3	15.0
หน้าดินถูกชะล้าง	4	20.0
รวม	20	100

ข. การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่เกิดขึ้น

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ในส่วนผู้ที่พบปัญหาร้อยละ 10.2 นั้น ได้มีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน ดังตาราง 4.13

ตาราง 4.13 การแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

มีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้มีการแก้ไขปัญหานี้เนื่องจากไม่พบ	177	89.8
มีการแก้ไขปัญหา	20	10.2
รวม	197	100.0

ณ. วิธีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 55.0 แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินโดยการปลูกหญ้าแฝก รองลงมาร้อยละ 20.0 แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินโดยการทำขั้นบันได ร้อยละ 10.0 แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินโดยการปักหลักกั้นน้ำ มีเพียงร้อยละ 5.0 ที่แก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดินโดยการนำกระสอบบรรจุดินทับซ้อนปลูกไม้ไผ่ และนำดินมาถม ดังตาราง 4.14

ตาราง 4.14 วิธีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

วิธีการแก้ไขปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	จำนวน	ร้อยละ
ทำขั้นบันได	4	20.0
นำกระสอบบรรจุดินทับซ้อน	1	5.0
ปลูกไม้ไผ่	1	5.0
ปลูกหญ้าแฝก	11	55.0
ปักหลักกั้นน้ำ	2	10.0
นำดินมาถม	1	5.0

ญ. การได้รับสนับสนุนหรือช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.8 ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือในด้านปัญหาคุณภาพดิน รองลงมาร้อยละ 37.2 ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือในด้านปัญหาคุณภาพดิน ดังตาราง 4.15

ตาราง 4.15 การได้รับสนับสนุนหรือช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน

การสนับสนุนหรือช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือ	123	62.8
ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือ	74	37.2
รวม	197	100.0

ฎ. หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือและประเด็นที่ต้องการให้ช่วยเหลือ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่ต้องการความช่วยเหลือทั้งหมดจำนวน 15 ราย ต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินเข้ามาช่วยเหลือในประเด็นดังต่อไปนี้ ร้อยละ 26.7 ต้องการให้กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เกี่ยวกับดิน ร้อยละ 20.0 ต้องการให้สนับสนุนปุ๋ย ร้อยละ 6.7 ต้องการให้มีการปรับปรุงบำรุงดิน สร้างฝายชลประทาน ดินขาวเพื่อปรับสภาพดิน ต้องการถั่วพุ่มดำ ต้องการหาแหล่งน้ำ และการจัดการแหล่งน้ำ ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือในการปลูกหญ้าแฝก ตลอดจนเพิ่มคุณภาพดิน ดังตาราง 4.16

ตาราง 4.16 หน่วยงานที่ต้องการให้เข้ามาช่วยเหลือและประเด็นที่ต้องการให้ช่วยเหลือ

ประเด็นที่ต้องการให้ช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
กรมพัฒนาที่ดินให้ความรู้เกี่ยวกับดิน	4	26.7
การปรับปรุงบำรุงดิน	1	6.7
การสร้างฝายชลประทาน	1	6.7
ต้องการดินขาวเพื่อปรับสภาพดิน	1	6.7
ต้องการถั่วพุ่มดำ	1	6.7
การหาแหล่งน้ำ	1	6.7
การจัดการแหล่งน้ำ	1	6.7
ปลูกหญ้าแฝก	1	6.7
สนับสนุนปุ๋ย	3	20.0
เพิ่มคุณภาพดิน	1	6.7
รวม	15	100.0

ฎ. หน่วยงานที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือในระยะที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่า มีผู้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ ในระยะที่ผ่านมา จำนวน 65 ราย โดยพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 86.2 ได้รับความช่วยเหลือจากกรมพัฒนาที่ดิน รองลงมา ร้อยละ 7.7 ได้รับความช่วยเหลือจากโครงการหลวง ร้อยละ 3.1 ได้รับความช่วยเหลือจากสำนักงานเกษตรอำเภอ และร้อยละ 1.5 ได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และ องค์การบริหารส่วนตำบล ดังตาราง 4.17

ตาราง 4.17 หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือในระยะที่ผ่านมา

หน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือ	จำนวน	ร้อยละ
กรมพัฒนาที่ดิน	56	86.2
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	1	1.5
สำนักงานเกษตรอำเภอ	2	3.1
โครงการหลวง	5	7.7
องค์การบริหารส่วนตำบล	1	1.5
รวม	65	100.0

ฐ. วิธีการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องดิน

จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ จำนวน 65 รายนั้น ได้รับการช่วยเหลือดังต่อไปนี้ ร้อยละ 40.0 ได้รับการช่วยเหลือด้านโคโลไมท์, ถั่วพุ่มดำ ร้อยละ 33.8 ได้รับการช่วยเหลือด้านปลูกพืชปุ๋ยสด ร้อยละ 7.7 ได้รับการช่วยเหลือด้านการปลูกหญ้าแฝก ร้อยละ 5.1 ได้รับการช่วยเหลือด้านการอบรมให้ความรู้ ร้อยละ 3.1 ได้รับการช่วยเหลือด้านบ่อท้อคุณภาพดิน และร้อยละ 1.5 ได้รับการช่วยเหลือด้านสนับสนุนกระสอบ การให้ปุ๋ย ทำขึ้นบันไดประชุม และปลูกพืชปุ๋ยสด ผลิตปุ๋ยหมัก ดังตาราง 4.18

ตาราง 4.18 วิธีการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องดินที่ได้รับ

วิธีการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาเรื่องดินที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
สนับสนุนกระสอบ	1	1.5
การปลูกหญ้าแฝก	5	7.7
การอบรมให้ความรู้	4	5.1
คุณภาพดิน	2	3.1
โดโลไมท์, ถั่วพุ่มดำ	26	40.0
การให้ปุ๋ย	1	1.5
ทำชั้นบันได	1	1.5
บ่อ ท่อ	2	3.1
ปลูกพืชปุ๋ยสด	22	34.8
ปลูกพืชปุ๋ยสด ผลิตปุ๋ยหมัก	1	1.5
รวม	65	100

ท. วิธีการให้ความช่วยเหลือปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

จากการศึกษาการสนับสนุนหรือช่วยเหลือปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ได้รับการช่วยเหลือทั้งสิ้น 38 ราย โดยได้รับความช่วยเหลือจากกรมพัฒนาที่ดิน ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 50.0 ได้รับการช่วยเหลือโดยการปลูกหญ้าแฝก ร้อยละ 36.8 ได้รับการช่วยเหลือโดยการพัฒนาระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ร้อยละ 5.3 ได้รับการช่วยเหลือโดยการทำชั้นบันได และทำคูรอบขอบเขตและปลูกหญ้าแฝก และร้อยละ 2.6 ได้รับการช่วยเหลือโดยใช้โดโลไมท์ปลูกถั่วดำ ดังตารางที่ 4.19

ตาราง 4.19 การสนับสนุนหรือช่วยเหลือปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

วิธีการให้ความช่วยเหลือปัญหาการชะล้างพังทลาย	จำนวน	ร้อยละ
การทำขั้นบันได	2	5.3
การปลูกหญ้าแฝก	19	50.0
ใช้โดโลไมท์และปลูกถั่วดำ	1	2.6
ทำคูรอบขอบเขตและปลูกหญ้าแฝก	2	5.3
ระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	14	36.8
รวม	38	100.0

ฅ. ความคิดเห็นของเกษตรกรตัวอย่างต่อการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 74.1 เห็นด้วยกับการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน โดยเกษตรกรตัวอย่างมีความเห็นว่าทำให้ดินมีคุณภาพดีขึ้น ผลผลิตที่ได้เพิ่มขึ้น ทั้งยังเป็นการลดต้นทุนลงได้เป็นอย่างมาก และร้อยละ 25.9 ไม่เห็นด้วยการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน โดยให้เหตุผลว่า การสนับสนุนแก้ไขปัญหาคุณภาพดินทำให้ดินดีขึ้นเป็นบางส่วน ไม่ได้ดีขึ้นทั้งหมด ดังตาราง 4.20

ตาราง 4.20 ความเห็นต่อการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน

ความเห็นต่อการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาคุณภาพดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วย	51	25.9
เห็นด้วย	146	74.1
รวม	197	100.0

ณ. ความเห็นต่อการสนับสนุนปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 64.5 เห็นด้วยกับการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยระบุเหตุผลว่าการช่วยเหลือที่ได้รับสามารถลดการชะล้างของหน้าดิน ที่ไหลลงสู่ลำห้วยเมื่อมีฝนตกหนัก หรือน้ำป่าไหลหลาก และลดการพังทลายของดินลงได้ ร้อยละ 33.5 ไม่เห็นด้วยกับการสนับสนุนความช่วยเหลือปัญหาการชะ

ล้างพังทลายของดิน โดยให้เหตุผลว่าการสนับสนุนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถลดปัญหาการชะล้างของหน้าดินลงได้บ้างเป็นบางส่วนเท่านั้น ดังตาราง 4.21

ตาราง 4.21 ความเห็นต่อการสนับสนุนปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน

การสนับสนุนปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วย	70	33.5
เห็นด้วย	127	64.5
รวม	197	100.0

4.3.2 การจัดการน้ำของเกษตรกร

ก. แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ร้อยละ 49.8 ใช้น้ำฝนในการทำการเกษตร รองลงมาร้อยละ 42.1 มีน้ำห้วย ลำคลองเป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร ร้อยละ 4.6 ใช้น้ำเป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร ร้อยละ 1.5 ใช้น้ำจากอ่างเก็บน้ำในการทำการเกษตร ร้อยละ 1.0 ใช้น้ำประปาเป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร มีเพียงร้อยละ 0.5 ที่มีแท่งค้ำน้ำและธนาคารน้ำเป็นแหล่งน้ำในการทำการเกษตร ดังตาราง 4.22

ตาราง 4.22 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
น้ำห้วย ลำคลอง	83	42.1
น้ำฝน	98	49.8
ต้นน้ำ	9	4.6
แท่งค้ำน้ำ	1	0.5
ธนาคารน้ำ	1	0.5
น้ำประปา	2	1.0
อ่างเก็บน้ำ	3	1.5
รวม	197	100.0

ข. ปัญหาการขาดแคลนน้ำในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 52.3 ระบุว่าไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา และร้อยละ 47.7 ระบุว่าพบปัญหาการขาดแคลนน้ำในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา ดังตาราง 4.23

ตาราง 4.23 ปัญหาการขาดแคลนน้ำในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา

ปัญหาการขาดแคลนน้ำในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีปัญหา	103	52.3
มีปัญหา	94	47.7
รวม	197	100.0

ค. ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่พบ

จากการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 53.2 เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง ร้อยละ 31.9 พบปัญหาน้ำน้อย น้ำไม่พอใช้ ร้อยละ 12.8 มีปัญหาฝนตกซ้ำ ร้อยละ 1.1 มีน้ำขาดแคลนเนื่องจากพื้นที่เพาะปลูกอยู่ปลายน้ำ และลำห้วยมีขนาดเล็ก ดังตาราง 4.24

ตาราง 4.24 ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่พบ

ปัญหาการขาดแคลนน้ำที่พบ	จำนวน	ร้อยละ
การขาดแคลนน้ำในหน้าแล้ง	50	53.2
น้ำขาดแคลน เนื่องจากพืชเพาะปลูกอยู่ปลายน้ำ	1	1.1
น้ำน้อย น้ำไม่พอใช้	30	31.9
ลำห้วยมีขนาดเล็ก	1	1.1
ฝนตกซ้ำ	12	12.8
รวม	94	100.0

ง. ความถี่ในการประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างจำนวน 94 รายที่พบปัญหาการขาดแคลนน้ำ โดย ร้อยละ 61.7 ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำทุกปี ร้อยละ 20.2 ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำทุกๆ 2 ปี ร้อยละ 13.8 เพิ่งเริ่มประสบปัญหาในปีนี้เป็นปีแรก และร้อยละ 4.3 ประสบปัญหาขาดแคลนน้ำเป็นบางปี ดังตาราง 4.25

ตาราง 4.25 ความถี่ในการประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ

ความถี่ในการประสบปัญหาขาดแคลนน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
ทุกปี	58	61.7
ทุกๆ 2 ปี	19	20.2
บางปี	4	4.3
เพิ่งเริ่มประสบปัญหาในปีนี้เป็นปีแรก	13	13.8
รวม	94	100.0

จ. ระยะเวลาในการขาดแคลนน้ำ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างจำนวน 94 รายที่พบปัญหาการขาดแคลนน้ำ ระบุว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.9 และร้อยละ 44.7 ขาดแคลนน้ำ 3 และ 2 เดือนตามลำดับ ร้อยละ 4.3 ขาดแคลนน้ำเป็นระยะเวลา 1 เดือน และร้อยละ 1.1 ขาดแคลนน้ำเป็นระยะเวลา 4 และ 6 เดือน ดังตาราง 4.26

ตาราง 4.26 ระยะเวลาในการขาดแคลนน้ำ

ระยะเวลาในการขาดแคลนน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
1 เดือน	4	4.3
2 เดือน	42	44.7
3 เดือน	46	48.9
4 เดือน	1	1.1
6 เดือน	1	1.1
รวม	94	100.0

จ. วิธีการในการแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำ

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างจำนวน 37 ราย มีวิธีการในการแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำโดยส่วนใหญ่ร้อยละ 29.7 แก้ปัญหาโดยทำบ่อ แทงค์น้ำ ร้อยละ 21.6 แก้ปัญหาโดยช่วยกันดูแลและรักษาแม่น้ำให้อยู่สภาพที่เหมาะสม ร้อยละ 18.9 แก้ปัญหาโดยทำฝายกั้นน้ำ ร้อยละ 16.2 แก้ปัญหาโดยผลัดกันใช้น้ำ ร้อยละ 8.1 ระบุว่าแก้ไขไม่ได้ต้องรอน้ำฝนอย่างเดียว ร้อยละ 2.7 แก้ปัญหาโดยใช้ระบบปั้มน้ำหรือสูบน้ำ และแก้ปัญหาดินโดยเว้นช่วงการปลูกพืช ดังตาราง 4.27

ตาราง 4.27 วิธีการในการแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำ

วิธีการในการแก้ไขปัญหาดินขาดแคลนน้ำ	จำนวน	ร้อยละ
ช่วยกันดูแลและรักษาแม่น้ำให้อยู่สภาพที่เหมาะสม	8.0	21.6
ทำบ่อ แทงค์น้ำ	11.0	29.7
ทำฝายกั้นน้ำ	7.0	18.9
ใช้ระบบปั้มน้ำหรือสูบน้ำ	1.0	2.7
ผลัดกันใช้น้ำ	6.0	16.2
แก้ไขไม่ได้ต้องรอน้ำฝนอย่างเดียว	3.0	8.1
เว้นช่วงการปลูกพืช	1.0	2.7
รวม	37.0	100.0

ข. วิธีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงเกษตร

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.1 มีวิธีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงเกษตร โดยการทำน้ำเหมือง ต่อท่อเข้าแปลง ต่อสปริงเกอร์ รองลงมา ร้อยละ 14.2 ใช้น้ำฝน ร้อยละ 8.6 ขุดลอกลำคลอง และน้ำชลประทาน ร้อยละ 1.5 ทำบ่อเก็บน้ำ มีเพียงร้อยละ 0.5 ที่ระบุว่าใช้น้ำแม่ปวย ดังตาราง 4.28

ตาราง 4.28 วิธีการจัดระบบการให้น้ำในแปลงเกษตร

วิธีการจัดระบบการให้น้ำในแปลง	จำนวน	ร้อยละ
ขุดลอกลำคลองและน้ำชลประทาน	17	8.6
ทำน้ำเหมือง,ต่อท่อเข้าแปลง ต่อสปริงเกอร์	148	75.1
ทำบ่อเก็บน้ำ	3	1.5
น้ำฝน	28	14.2
น้ำแม่เปี้ยว	1	0.5
รวม	197	100

ข. ค่าใช้จ่ายในการลงทุน

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.2 มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนไม่เกิน 500 บาท ร้อยละ 10.2 มีค่าใช้จ่ายในการลงทุน 1001-3000 บาท ร้อยละ 9.1 มีค่าใช้จ่ายในการลงทุน 500 -1000 บาท ร้อยละ 1.5 มีค่าใช้จ่ายในการลงทุน 3001-5000 บาท และร้อยละ 1.0 มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนมากกว่า 5000 บาทขึ้นไป ดังตาราง 4.29

ตาราง 4.29 ค่าใช้จ่ายในการลงทุน

ค่าใช้จ่ายในการลงทุน	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 500 บาท	154	78.2
500 -1000 บาท	18	9.1
1001-3000 บาท	20	10.2
3001-5000 บาท	3	1.5
มากกว่า 5000 บาทขึ้นไป	2	1.0
รวม	197	100.0

ณ. ต้นทุนในการดำเนินการ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 84.26 มีต้นทุนในการดำเนินการไม่เกิน 500 บาท รองลงมาร้อยละ 11.7 มีต้นทุนในการดำเนินการ 500 -1000 บาท ร้อยละ 2.5 มีต้นทุนในการดำเนินการ 1001-3000 บาท ร้อยละ 1.0 มีต้นทุนในการดำเนินการ 3001-5000 บาท และร้อยละ 0.5 มีต้นทุนในการดำเนินการมากกว่า 5000 บาทขึ้นไป ดังตาราง 4.30

ตาราง 4.30 ต้นทุนในการดำเนินการ

ต้นทุนในการดำเนินการ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เกิน 500 บาท	166	84.3
500 -1000 บาท	23	11.7
1001-3000 บาท	5	2.5
3001-5000 บาท	2	1.0
มากกว่า 5000 บาทขึ้นไป	1	0.5
รวม	197	100

ณ. อายุการใช้งานเครื่องสูบน้ำ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างมีเครื่องสูบน้ำจำนวน 65 ราย โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 66.2 มีอายุการใช้งาน 1-2 ปี และร้อยละ 43.8 อายุการใช้งานเครื่องสูบน้ำ 3-4 ปี ดังตาราง 4.31

ตาราง 4.31 อายุการใช้งานเครื่องสูบน้ำ

อายุการใช้งาน	จำนวน	ร้อยละ
1 -2 ปี	43	66.2
3-4 ปี	12	43.8
รวม	65	100

ฎ. ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการให้น้ำที่ใช้ในปัจจุบันต่อการปลูกพืช และพืชทางการเกษตร

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 83.8 มีความเห็นว่า ระบบการให้น้ำที่ใช้ในปัจจุบันต่อการปลูกพืช และพืชทางการเกษตรมีความเหมาะสม และร้อยละ 16.2 มีความเห็นว่าไม่เหมาะสม ดังตาราง 4.32

ตาราง 4.32 ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการให้น้ำที่ใช้ในปัจจุบันต่อการปลูกพืช และพืชทางการเกษตร

ความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของระบบการให้น้ำที่ใช้ในปัจจุบันต่อการปลูกพืชและพืชทางการเกษตร	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เหมาะสม	32	16.2
เหมาะสม	165	83.8
รวม	197	100

ฏ. ข้อดีของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย

จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 55.3มีความเห็นต่อข้อดีของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอยว่าประหยัดเวลา ประหยัดน้ำ รองลงมา ร้อยละ 37.6 ไม่มีความเห็น ร้อยละ 5.1 เห็นว่าระบบสปริงเกอร์แบบฝอยช่วยให้การให้น้ำได้ทั่วถึง และร้อยละ 1.0 เห็นว่า คุณภาพดี ง่าย และเหมาะต่อการใช้งาน ดังตาราง 4.33

ตาราง 4.33 ข้อดีของระบบการให้น้ำแบบประหยัด โดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย

ข้อดีของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความเห็น	74	37.6
คุณภาพดี	2	1.0
ง่ายและเหมาะต่อการใช้งาน	2	1.0
การให้น้ำได้ทั่วถึง	10	5.1
ประหยัดเวลา ประหยัดน้ำ	109	55.3
รวม	197	100.0

ฐ. ข้อเสียของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 78.7 ไม่มีความเห็นต่อข้อเสียของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย รองลงมา ร้อยละ 17.8 มีความเห็นว่า ข้อเสียของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอยคือราคาแพง ต้นทุนสูง ร้อยละ 2.5 เห็นว่าการดูแลรักษายาก และร้อยละ 1.0 เห็นว่าอายุการใช้งานต่ำ ดังตาราง 4.34

ตาราง 4.34 ข้อเสียของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย

ข้อเสียของระบบการให้น้ำแบบประหยัดโดยระบบสปริงเกอร์แบบฝอย	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความคิดเห็น	155	78.7
ราคาแพง ต้นทุนสูง	35	17.8
การดูแลรักษายาก	5	2.5
อายุการใช้งานต่ำ	2	1.0
รวม	197	100.0

ฑ. การได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ

จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 60.9 ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ และร้อยละ 39.1 ไม่ได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ ดังตาราง 4.35

ตาราง 4.35 การได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ

การได้รับการสนับสนุนหรือช่วยเหลือเกี่ยวกับระบบการให้น้ำ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่ได้รับการสนับสนุน	120	60.9
ได้รับการสนับสนุน	77	39.1
รวม	197	100.0

ค. ความต้องการการสนับสนุนเกี่ยวกับระบบให้น้ำ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจำนวน 120 ราย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.3 ต้องการสนับสนุนในการสร้างคูน้ำเหมืองแบบถาวร รองลงมา ร้อยละ 27.5 ต้องการสนับสนุนในการต่อท่อ น้ำ ร้อยละ 20.0 ต้องการสนับสนุนในการจัดระบบชลประทาน ร้อยละ 4.2 ต้องการสนับสนุนในการจัดน้ำเพื่อการเกษตร และร้อยละ 2.5 ต้องการสนับสนุนในการให้ความรู้ และบ่อพักน้ำ ดังตาราง 4.36

ตาราง 4.36 ความต้องการการสนับสนุนเกี่ยวกับระบบให้น้ำ

ความต้องการการสนับสนุนเกี่ยวกับระบบให้น้ำ	จำนวน	ร้อยละ
สร้างคูน้ำเหมืองแบบถาวร	52	43.3
ต่อท่อ น้ำ	33	27.5
จัดน้ำเพื่อการเกษตร	5	4.2
ระบบชลประทาน	24	20.0
ให้ความรู้	3	2.5
บ่อพักน้ำ	3	2.5
รวม	120	100.0

ณ. หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจำนวน 77 ราย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 81.8 ได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน รองลงมา ร้อยละ 9.1 ได้รับการสนับสนุนจากโครงการหลวง ร้อยละ 5.2 ได้รับการสนับสนุนจากชลประทาน ร้อยละ 2.6 ได้รับการสนับสนุนจากเกษตรอำเภอ และร้อยละ 1.3 ได้รับการสนับสนุนจาก European Union ดังตาราง 4.37

ตาราง 4.37 หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
European Union	1	1.3
กรมพัฒนาที่ดิน	63	81.8
เกษตรอำเภอ	2	2.6
โครงการหลวง	7	9.1
ชลประทาน	4	5.2
รวม	77	100.0

ด. วิธีการที่ได้รับการสนับสนุน

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจำนวน 77 ราย ส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.8 ได้รับการทำบ่อพักน้ำ ร้อยละ 2.6 ได้รับการอบรมและระบบชลประทาน ดังตาราง 4.38

ตาราง 4.38 วิธีการที่ได้รับการสนับสนุน

วิธีการที่ได้รับการสนับสนุน	จำนวน	ร้อยละ
การทำบ่อพักน้ำ	73	94.8
การอบรม	2	2.6
ระบบชลประทาน	2	2.6
รวม	77	100.0

ต. ความต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจำนวน 16 ราย โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 93.8 ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมในด้านการทำบ่อพักน้ำ และร้อยละ 6.2 ต้องการระบบท่อกระจายน้ำ ดังตาราง 4.39

ตาราง 4.39 ความต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม

ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติมในด้าน	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการบ่อกักน้ำเพิ่มเติม	15	93.8
ระบบท่อกระจายน้ำ	1	6.2
รวม	16	100.0

ก. ความคิดเห็นต่อความช่วยเหลือที่ได้รับ

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70.1 เห็นด้วยกับความช่วยเหลือที่ได้รับ โดยระบุเหตุผลว่าทำให้เกษตรกรมีน้ำใช้ในการเพาะปลูกตลอดปี และผลผลิตดีขึ้น และร้อยละ 29.9 ไม่เห็นด้วยกับความช่วยเหลือที่ได้รับ โดยระบุเหตุผลว่ายังพบปัญหาการขาดแคลนน้ำ เกษตรกรยังขาดความรู้ ความช่วยเหลือไม่เพียงพอต่อความต้องการ ดังตาราง 4.40

ตาราง 4.40 ความคิดเห็นต่อความช่วยเหลือที่ได้รับ

ความคิดเห็นต่อความช่วยเหลือที่ได้รับ	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เห็นด้วย	59	29.9
เห็นด้วย	138	70.1
รวม	197	100.0

4.4 ความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

การศึกษาความรู้และทัศนคติเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรตัวอย่าง ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรตัวอย่างร้อยละ 96.5 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด รองลงมาร้อยละ 89.9 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นประชากรบนพื้นที่สูงต้องใช้น้ำอย่างระมัดระวังเนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำเพื่อให้แม่น้ำลำธารนั้นคงอยู่ ร้อยละ 72.1 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นของสาธารณะและสามารถใช้เท่าไรก็ได้ ร้อยละ 71.6 มีความเข้าใจที่ถูกต้องใน

ประเด็นการเผาทำลายวัชพืชเป็นวิธีที่ดีที่สุดและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 65.5 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน และร้อยละ 36.6 มีความเข้าใจที่ถูกต้องในประเด็นควรเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่ทำกินอยู่เสมอเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น ร้อยละเยียดังตาราง 4.41

ตาราง 4.41 ความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ประเด็นความรู้ความเข้าใจ	เกษตรกรตัวอย่าง (n = 197)			
	ตอบถูก		ตอบผิด	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นของสาธารณะ และสามารถใช้เท่าไรก็ได้	142	72.1	55	27.9
2. ทรัพยากรต่างๆ ได้แก่ ดิน น้ำ ป่าไม้ ฯลฯ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด	190	96.5	7	3.6
3. การเผาทำลายวัชพืชเป็นวิธีที่ดีที่สุด และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	141	71.6	56	28.4
4. ประชากรบนพื้นที่สูงต้องใช้น้ำอย่างระมัดระวัง เนื่องจากเป็นพื้นที่ต้นน้ำเพื่อให้แม่น้ำลำธารนั้นคงอยู่	177	89.9	20	10.2
5. ควรเปลี่ยนหมุนเวียนพื้นที่ทำกินอยู่เสมอเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น	72	36.6	125	63.5
6. ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน	129	65.5	68	34.5

การศึกษาศาสนาเศรษฐกิจ สังคม ความรู้ และทัศนคติ และการจัดการดิน และน้ำของเกษตรกรตัวอย่างทำให้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรกร รูปแบบในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เกษตรของครัวเรือนตัวอย่าง รวมถึงทัศนคติที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเกษตรกรด้วย ซึ่งผู้ศึกษาได้นำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ของการศึกษารั้งนี้ต่อไป โดยรายละเอียดได้กล่าวถึงในบทที่ 6 และนอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ยังได้ทำการศึกษาในส่วนของจัดการระบบเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูงด้วย ซึ่งจะกล่าวถึงในบทต่อไป